

agabellar.

Esgavellar, ja apareix en el S. XIII, de primer en el participi *Eesgavellat* usat com a malnom de persona (quatre testimonis de 1266, *InvLC*); «una tina *sgavellada* que és de rana ·x· saumatarum» en un doc. de St. Feliu d'Avall, de 1375 'que té de mesura deu somades', «dont les douves sont disjointes», Alart, *RLR* xvi, 18); l'*InvLC* cita també «una semal *esgavellada*» el 1363 i altres set casos posteriors fins a 1385; des de 1413 en inventaris de Vic (*DAG.*). El mot continua essent molt usat pertot, sobretot en participi, i particularment al N. i NE. de Barcelona, aplicada a cases en ruïnes (si bé més a l'Empordà, mentre que de Girona cap al Sud se sent més *espatllat* amb aquest paper): «el Molí ja està *xgabalat*», Mollet d'Emp., «allí hi ha una casa *esgavellada*» a Rabós i molts pobles veïns (1958). *Esgavell*.

Amb poca diferència de sentit *desgavellar*: la distinció està en el matís de desordre que condiciona aquest i el d'espatllament (necessitat d'adobar o reparar) que comporta aquest (*DFa. esg.* (desconjuntar), *desg.* «posar en complet desordre o desconcert [un conjunt de coses o persones]»). *Desgavellat* trobem ja en el valencià AntCanals c. l'a. 1400: «Oh quantes naus hubertes e *desgavalades!* Quantes galeres desermades, plenes de sanc humanal!» (*Scipió, NCL.*, 58). Fins avui usual si fa no fa pertot, fins a Eivissa («*desguevellat*: desordenado», *PzCabr.*).

Però el més usual és el substantiu: *Desgavell* [1803, *Belv.*; «desordre, desconcert», *Lab.* 1839]; Verdaguer usava tant *desgavell* com el rar *esgavell*: «Com del Mar Roig les ones en mur arrestellades / damunt Moisés, al rompre's a l'aspra veu del tro, / en *esgabell* rodaren al fons eslleivissades, / dant fossa al riu de llances y gent, de Faraó», *Atl.* 1877 (ix, 3b); i ja en la versió de 1866: «tal del cel a la terra d'aygua el saltant seria, / l'infernall terratrèmol, torniols y *esgabell*, / y així, per terra, l'home, caygut, ho aguaytaria, / esblahimat, cruixint d'ossos, y adressat lo cabell» (v, 12d2); «tal serà al darrer dia lo *desgavell* y estruendo, / quant sa mà servadora, Déu, reculant dels mons, / engolint-los esclate devall l'abisme horrendo / en tenebroses flames, brams, crits y confusions» (ix, 26a), estrofes després suprimides. «En la Ginebreda hi regnava l' *desgabell*, que acompanya sempre a las situacions anormals», Vidal Val. (*Rosada d'estiu*, 443). *Desgavellador*; *desgavellament*.

+*Gabota*, mot rar, solament recollit per l'*InvLC* amb el significat aparent de 'feix, gavell' en dos docs. tots dos de 1348: «una *gabota* de joncs» (s. v. *jonc*), «una *gabota* de canes» (s. v.), però Alart hi posa un interrogant; més que com una altra prova de l'etimologia *CAVUS* de *gavella*, potser hem de mirar-ho com un encruentament de *gavella* amb *fagot* (que es troba ja en vells docs. rossellonesos).

¹ Magnífic substitut dels castellanismes *quadrilla* i *pandilla*, que tant troben a faltar certs homes de lleis i d'administració, no inclòs en el *DFa.* i desapropiat pels nostres correctors i periodistes, avui comprès i postament viable, sense pedanteria. —

² El basc *gabiko* («gerbes», Charencey, *RIEB* 1, 156.7) sembla tret de *gabella*, també usat en basc, però evident manlleu del castellà. — ³ Que un cel·tòleg no ho vegi s'explica, però no és excusable que un romanista no s'adoni, 1.ª que -AGLA no és sufix, 2.ª que el romànic tenia un sufix -ACLUM, plural -ACLA, al qual hauria estat assimilada aquella terminació cèltica si hagués existit fora del cèltic insular (ço que ja és un audaç postulat) i si mai hagués tingut ús substantiu (altra petició de principi). —

⁴ *Covo* [S. xvii] en certs parlars italians (Mugello i algun altre de Toscana) vol dir «massa grande di spighe» (1768), cites de Prati, i també Tommaseo porta *cova* «fascia di biade o di fieno». — ⁵ «Manata di spighe cioè tanta quantitat quanta ne può contenere la mano: 3 o 4 fanno il *covone* (fr. *gerbe*)», Sant'Albino, *Diz. Piemontese*, p. 364. En altres parts del Piemont es diu *giavela* (ib., p. 268).

Gavern, *gaverna*, *gavernera*, V. *gavarra* 1

GAVET, 'Rhododendron ferrugineum, mata pirinenca', mot comú amb el gascò *gauèc* o *gabèt*, d'origen certament pre-romà pirinenc, no ben precisat. □ 1.ª doc.: 1859, ACCosta.

En la *Introd.* a la *Flora Cat.* (ed. 1877, p. 165, n.º 1368) l'anomena *gabed*, afegint que és *gaued* a la Vall d'Aran, *salabardà* al Berg., i *talabard*; Verdaguer no usa el mot en el text de *Canigó*, però en nota al v. 295 del cant II de l'èpos (quan diu que Gentil i ella s'asseuen «en un trono vert, que'ls ulls no veuen / si és fet de *boix florit* o d'esmeragda»), explica que «lo rhododendron ferrugineum, a més de *boix f.* té los noms de *boix* de Núria, *boixerica*, *gabèt* y *talabart*. Jo, en català només he sentit *gabéts* a Núria (a uns homes que n'arrencaven més amunt del Santuari, 1928), i a Queralbs (1935), d'altra banda en algun punt de Conflent (Orbanyà, 1960).¹

Té més extensió en el vessant gascò. A la Vall d'Aran no és *gauet* amb -t, com diuen Costa i Soler Santaló (*Guia d. l. V. d'Aran*, 31, 380), sinó amb -k: *gawék* a la part baixa i mitjana, al qual ha de correspondre una forma amb -b- a la part alta, però allà vaig sentir-hi no sols *gabék* sinó *gabekás*, aplicada a la planta individual, si bé pròpiament és un collectiu plural (no estrany vista la forma del rhododendron); *gauèc* a Luixon: Valls de Larboust i de Goelh (*Sacaze, Arm. d. Mount.*, 1924);² *gauèc* a les Valls d'Aura i Barossa (Marsan, Soulé-Venture), *gabèt* a Banheres de Bigorra (Rouch-Camelat; *Bouts d. Mount.* viii, 122), *gabèt* a Cautarés (Meillon, junt, però, amb *gauèc* i *gabetà*, -ARE, coh.), *gabèt* a la Vall d'Azun (Paret, *Arrens*, 64). Rohlfis (*Le Gc.*, § 16, § 21) afegeix *gabèt* a l'Alt Lavedà (Gedre, Baredja), *gabèc* a la part baixa d'Azun i a Cautarés, i *bawèc* a l'Alt Coserans (Sentenh). En resum, a la part gascona s'estén, amb poca variació, des de l'Alt Coserans fins al límit entre Bigorra i Bearn.

Hi ha formes més divergents,³ que en part poden ser variants de la mateixa arrel, però potser resulten